

Seksuell utpressing med økonomisk motiv

Etterretningsrapport

1. Hovedpunkter

- Seksuell utpressing med økonomisk motiv er et globalt fenomen og flere land har registrert en økning. Antallet rapporterte tilfeller til politiet øker også i Norge. I perioden 01.01.23-31.10.24 har minst 1891 norske personer blitt utsatt for utpressing, hvorav 98% er gutter og menn. Det er store mørketall. Det er ikke spesifikke kjennetegn ved de fornærmede, annet enn at de er gutter og menn som befinner seg på sosiale medier.
- Det er en stor belastning for de fornærmede å bli utsatt for utpressing. Konsekvensene varierer i omfang og alvorlighet fra person til person og er eksempelvis samlivsbrudd, tap av arbeid, sosial isolasjon og angst, til mer alvorlige konsekvenser som selvskadning, forsøk på selvdrap og selvdrap.
- Gjerningspersonene opererer i hovedsak fra Nigeria, Elfenbenskysten og Filippinene. Utpressere tilknyttet disse tre landene opererer med litt ulike fremgangsmåter. De fra Nigeria og Elfenbenskysten opererer i større grad som enkeltaktører med utpressing som biinntektskilde, mens utpressere fra Filippinene i større grad opererer organisert, mer kynisk og har dette som hovedinntektskilde.
- Fenomenet vil utvikle seg i takt med teknologisk utvikling og manglende mottiltak fra samfunnet. Spesielt KI kan nyttiggjøres av gjerningspersonene til å lage mer troverdige, falske profiler, til å automatisere prosesser for større rekkevidde og bidra til større treffsikkerhet ved å ramme personer med høy status eller mye penger.

2. Innhold

1. Hovedpunkter	2
2. Innhold	3
3. Bakgrunn og formål	4
3.1. Rapportens oppbygning og avgrensninger	4
4. Informasjon	4
4.1. Fremgangsmåte	4
4.2. Digitale plattformer	5
4.2.1. Bildedeling	6
4.2.2. Betaling	7
4.3. Fremgangsmåter i spesifikke land	8
4.3.1. Nigeria	8
4.3.2. Elfenbenskysten	9
4.3.3. Filippinene	9
4.4. Aktører	10
4.4.1. Gjerningspersoner	10
4.4.2. Fornærmede	11
4.5. Konsekvenser for fornærmede	11
4.6. Omfang	12
4.6.1. Mørketall	12
4.7. Internasjonalt situasjonsbilde	13
5. Drivere som påvirker utvikling og omfang	13
5.1. Økonomiske ulikheter utnyttes gjennom betalingsevne og betalingsvillighet	14
5.2. Nye gjerningspersoner kommer til	14
5.3. Kunstig intelligens: effektivisering av utpressingsprosessen, men også bedre deteksjon	15
5.4. Høy digital tilstedeværelse skaper stort mulighetsrom	15
5.5. Liten oppdagelsesrisiko og manglende mottiltak	17
6. Vurdering	17
6.1. Introduksjon til vurderinger og scenarier	17
6.2. Scenarier	17
6.2.1. Den mest sannsynlige utviklingen	17
6.2.2. Den mest alvorlige utviklingen	18
6.3. Vurderinger	18
7. Vedlegg	19
7.1. Sannsynlighetsord	19

3. Bakgrunn og formål

Seksuell utpressing med økonomisk motiv er et internasjonalt fenomen som flere land har rapportert om store utfordringer med. Både i Norge og internasjonalt finnes eksempler på selvdrap som en direkte konsekvens av seksuell utpressing. FBI har kalt dette for *den skjulte pandemien*.

Våren 2024 har fenomenet blitt kartlagt i større grad enn tidligere basert på rapportert og innhentet informasjon fra og med 01.01.23 og frem til 31.10.24.

Informasjonsgrunnlaget består av informasjon hentet fra politiets etterretnings- og straffesaksregister, i tillegg til ulike betalingsformidlere. De eksterne kildene er valgt basert på tilgjengelighet og relevans. For eksempel er det innhentet informasjon fra fire ulike betalingsformidlere, men det er ikke innhentet informasjon tilknyttet gavekort, da dette er en betalingsform med lite notoritet. Ved bruk av et annet informasjonsgrunnlag kan situasjonsbildet se noe annerledes ut.

Denne rapporten vil beskrive, oppsummere og vurdere funnene relatert til seksuell utpressing med økonomisk motiv rettet mot norske fornærmede.

3.1. Rapportens oppbygning og avgrensninger

Rapporten består av tre deler. Først beskrives fremgangsmåten for seksuell utpressing med økonomisk motiv. Deretter presenteres ulike drivere som på hver sin måte vil ha påvirkning på den videre utviklingen av fenomenet og omfanget av det. Til sist beskrives to scenarioer, den mest sannsynlige utviklingen og den mest alvorlige utviklingen, etterfulgt av generelle vurderinger. Vurderingene gjelder i en tidsramme på tre år.

Seksuell utpressing kan både ha et seksuelt motiv og et økonomisk motiv. Denne rapporten vil kun ta for seg seksuell utpressing med økonomisk motiv. Seksuell utpressing med økonomisk motiv er utpressing der gjerningspersonen ved bruk av trusler om spredning av seksualisert innhold presser fornærmede til å betale penger for å forhindre spredningen.

Rapporten vil primært handle om seksuell utpressing med økonomisk motiv hvor gjerningspersonen befinner seg i utlandet, men det finnes også saker hvor nordmenn står bak utpressingen.

Både voksne og barn utsettes for seksuell utpressing med økonomisk motiv. Beskrivelse av fremgangsmåten vil gjenspeile fenomenet uavhengig av om voksne eller barn er fornærmet. I de tilfellene hvor det er tydelige forskjeller i fremgangsmåten trekkes dette frem.

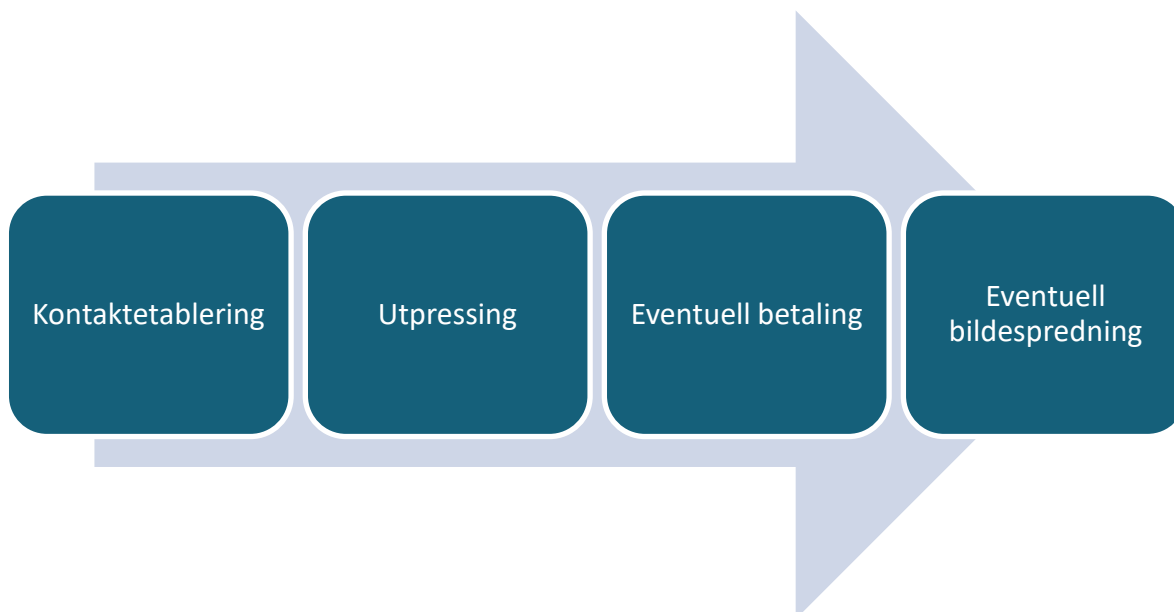
4. Informasjon

4.1. Fremgangsmåte

Seksuell utpressing med økonomisk motiv kjennetegnes ved at gjerningspersonen kommer i kontakt med den fornærmede på internett ved å opprette kontakt gjennom sosiale medier, meldingstjenester eller datingtjenester. Gjerningspersonen kontakter fornærmede ved bruk av en fiktiv profil som fremstår som en kvinne. Kvinnen starter tidlig med seksualisert prat, sender ofte nakenbilder av seg selv og oppfordrer eller overtaler deretter fornærmede til å gjøre det samme. Nakenbildene eller videoene fornærmede sender fra seg lagres av gjerningspersonen.

I det gjerningspersonen har mottatt seksualisert materiale av fornærmede starter utpressingen. Gjerningspersonen truer med å dele bildene/videoene til fornærmedes venner, familie, arbeidsgiver eller på ulike nettsider dersom den fornærmede ikke etterkommer utpressers krav. I de tilfellene hvor fornærmede betaler fortsetter ofte utpressingen ved at det blir fremsatt nye pengekrav. Utpressingen kan derfor pågå over lang tid.

Det seksualiserte materialet av fornærmede deles både i tilfeller hvor det betales og i tilfeller hvor det ikke betales. Det varierer hvor mange som mottar det seksualiserte materialet, men det finnes både eksempler på at det er spredt til enkeltpersoner, og flere titalls personer.

Figur 1: Illustrasjon av utpressingsprosessen.

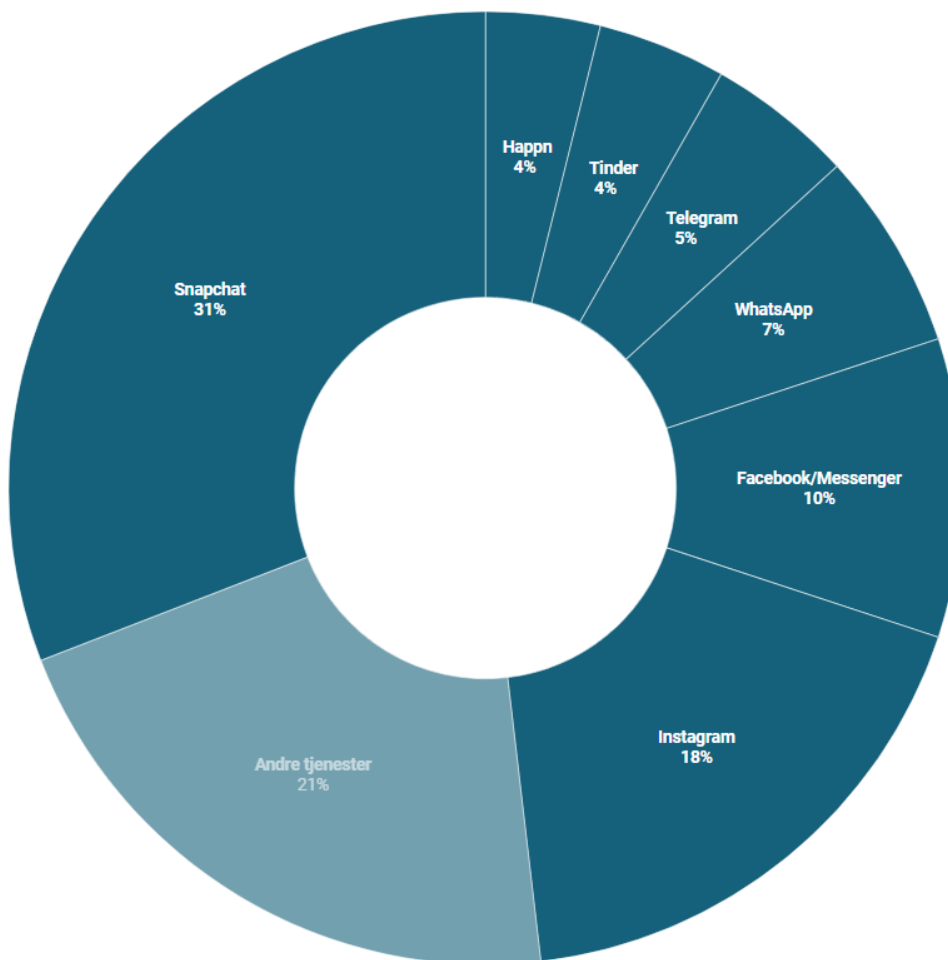
4.2. Digitale plattformer

Seksuell utpressing med økonomisk motiv består av fasene kontaktetablering, utpressing, betaling og eventuelt bildespredning. De forskjellige fasene foregår ofte på ulike plattformer. Grunnen til dette er å få tilgang til så mye informasjon om fornærmede som mulig til bruk i utpressingen, men også for å benytte plattformer som er bedre egnet til de ulike fasene.

Et eksempel på dette kan være at kontaktetableringen skjer på en datingtjeneste som har begrensede muligheter for bilde- og videodeling, samt begrenset informasjon om fornærmedes omgangskrets. Derfor blir fornærmede ofte venn med, eller knytter kontakt med utpresser på andre, mer åpne plattformer som gir tilgang til fornærmedes vennelister. Kontakten kan deretter ende opp på en ny plattform, som for eksempel en meldingstjeneste som er mer egnet for videochat eller deling av bilder og video.

Det er identifisert over 70 ulike plattformer som er benyttet til seksuell utpressing. De mest brukte plattformene er Snapchat, Instagram, Facebook/Messenger, WhatsApp, Tinder, Happn og Telegram.

Barn og voksne blir i stor grad utsatt for utpressing på de samme digitale plattformene med unntak av datingtjenester som i all hovedsak benyttes av voksne.

Figur 2: Viser andelen av de mest brukte digitale plattformene.

4.2.1. Bildedeling

I over 90% av tilfellene deler de fornærmede, både mindreårige og voksne, ekte bilder av seg selv i den tro at de kommuniserer med en kvinne. I andre tilfeller oppgir fornærmede å ha sendt nakenbilder de har funnet på internett, som gjerningspersonen deretter manipulerer til å fremstå som et nakenbilde av fornærmede. Noen oppgir også at det er benyttet kunstig intelligens (KI) for å generere syntetiske nakenbilder. Det finnes også tilfeller hvor de fornærmede oppgir at de har blitt hacket og at gjerningspersonen på denne måten har fått tak i sensitive bilder av fornærmede.

I noen tilfeller lager gjerningspersonen en bildecollage av fornærmede ved å sette sammen flere seksualiserte bilder med tekst som viser fornærmedes navn, telefonnummer og at han er etterlyst for overgrep mot barn eller lignende, uten at dette stemmer.

Uavhengig av hvilken fremgangsmåte som benyttes framstår det som sterkt belastende for fornærmede at utpresser truer med å spre det seksualiserte materialet, og særlig dersom trusselen gjennomføres og materialet spres.

Det seksualiserte materialet spres i minst 11% av tilfellene uavhengig av betalingsstatus, mens andelen hvor dette er ukjent er 85%. I sakene hvor bildematerialet er spredt har fornærmede betalt i ca. 30% av tilfellene, og ikke betalt i ca. 45% av tilfellene. I mange tilfeller er det ikke kjent om det seksualiserte materialet blir spredt, da de fornærmede

ofte kontakter politiet mens utpressingen foregår og hvor videre kontakt mellom fornærmede og politiet uteblir.

4.2.2. Betaling

Utpresserne bruker over 20 ulike betalingstjenester- og metoder som bankoverføringer, digitale betalingsformidlere, gavekort og kryptovaluta for å motta betaling fra fornærmede. De mest brukte er PayPal, Remitly, kryptovaluta, gavekort, Western Union og bankoverføring.

Barn og voksne benytter i hovedsak de samme betalingstjenestene. I flere tilfeller har barn brukt digitale betalingsløsninger som for eksempel PayPal og kryptovaluta selv om flere av disse tjenestene har aldersgrense på 18 år.

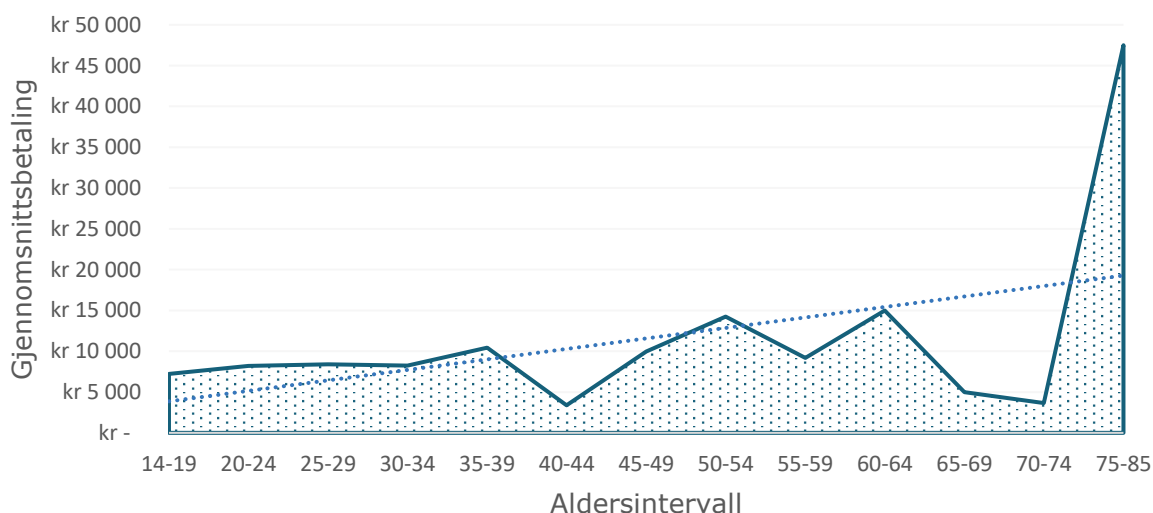
Gjerningspersonen velger først og fremst betalingsmåter ut fra tilgjengelighet i eget hjemland, men tilpasser seg også fornærmedes preferanser. De instruerer ofte fornærmede i betalingsprosessen, ved å fortelle hvilke opplysninger som skal oppgis i betalingen og de krever ofte dokumentasjon fra fornærmede underveis.

Dersom betalingen av ulike årsaker ikke blir gjennomført på valgt plattform, forsøkes andre betalingsplattformer. Dette er en prosess som fortsetter til betalingen blir gjennomført eller fornærmede blokkerer kontakten. I flere tilfeller har fornærmede både forsøkt, og faktisk gjennomført, betalinger ved bruk av tre eller flere betalingstjenester.

Totalt har norske fornærmede blitt presset for og betalt ca. 8 millioner kroner. Voksne fornærmede betaler i omtrent halvparten av tilfellene. De som betaler utpresser, betaler i gjennomsnitt omtrent 10.000 kr. Mindreårige fornærmede betaler i omtrent 20% av tilfellene. Av de mindreårige som betaler, betales det i gjennomsnitt 2800 kroner.

Norske fornærmede har til sammen betalt ca. 1 million kroner til utpressere fra Nigeria, i overkant av 1 million kroner til utpressere fra Elfenbenskysten, og nesten 4 millioner kroner til utpressere fra Filippinene.

Det varierer hvor mye den enkelte fornærmede betaler. Det kan være fra noen få kroner til flere hundre tusen kroner. Størrelsen på gjennomsnittsbetalingen øker noe med fornærmedes alder.

Figur 3: Viser gjennomsnittsbetaling per aldersgruppe blant de fornærmede.

4.3. Fremgangsmåter i spesifikke land

Utpressingen foregår i hovedsak fra tre land. Disse er Elfenbenskysten (8%), Nigeria (16%) og Filippinene (30%).¹ FBI trekker frem de samme tre landene som hovedsete for utpressingen med økonomisk motiv.² Gjerningspersoner tilknyttet disse tre landene opererer med litt ulike fremgangsmåter, noe som blir belyst nedenfor.

4.3.1. Nigeria

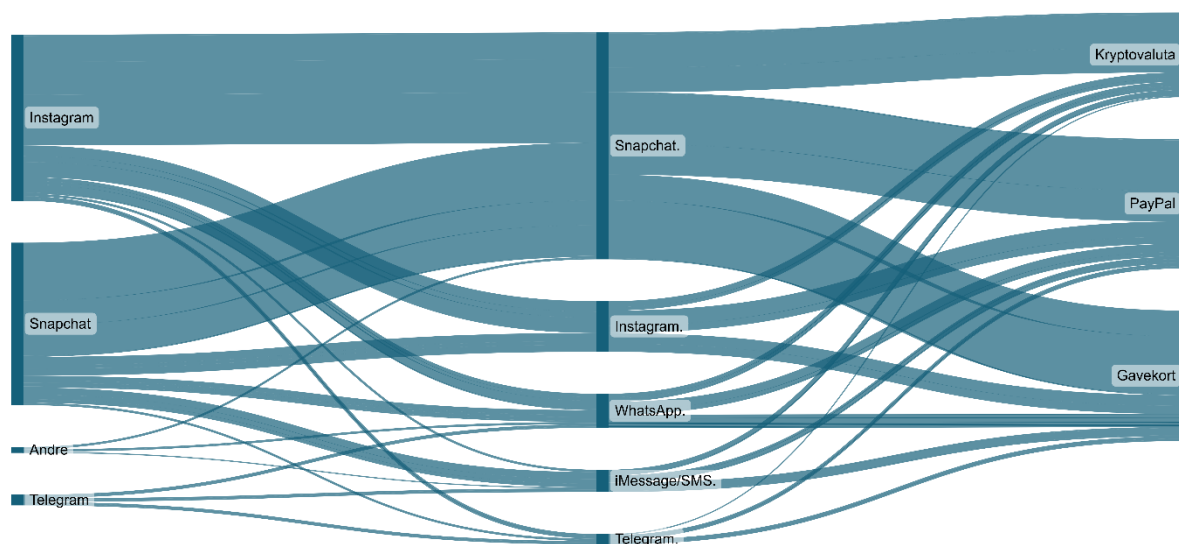
Gjerningspersoner som opererer fra Nigeria benytter i hovedsak Snapchat og Instagram til både kontaktetablering og utpressing. Det offisielle språket i Nigeria er engelsk, og de kommuniserer derfor forholdsvis godt med fornærmede på engelsk.

Det er gjerningspersoner fra Nigeria som i størst grad utsetter norske barn for utpressing og barn utgjør 30% av de fornærmede. Mange barn bruker sosiale medier som Snapchat og Instagram. Dette er plattformer som benyttes hyppig av gjerningspersoner fra Nigeria.

I forbindelse med utpressingen hevder gjerningspersonen i flere tilfeller at fornærmede har begått overgrep mot eller blottet seg for mindreårige, og at de sitter på bildebevis på dette som skal publiseres offentlig. Det er også registrert tilfeller hvor utpresser tilbyr seg å overta fornærmedes konto i sosiale medier i stedet for betaling, slik at gjerningspersonen kan benytte kontoen videre i utpressing av andre fornærmede.

Betalingen til Nigeria foregår i hovedsak ved bruk av PayPal, gavekort og kryptovaluta.

Grunnet lang historikk med bedragerier har flere betalingstjenester iverksatt forebyggende tiltak rettet mot overføring til og uttak av penger i Nigeria. I flere tilfeller omgår gjerningspersonene disse tiltakene ved å for eksempel bruke kontoer tilknyttet andre land.

Figur 4: Viser hovedtrekkene i utpressingsprosessen tilknyttet gjerningspersoner fra Nigeria. Diagrammet leses fra venstre mot høyre og viser de ulike fasene fra kontaktetablering til betaling. Plattformene som er benyttet gjengis i tekstbokser og linjene viser hvordan de benyttes i kombinasjon. Linjenes tykkelse representerer hyppigheten av hver enkelt plattform.

¹ I omtrent 40% av sakene er det ikke kjent hvilket land gjerningspersonen operer fra

² <https://www.fbi.gov/contact-us/field-offices/sacramento/news/sextortion-a-growing-threat-preying-upon-our-nations-teens>

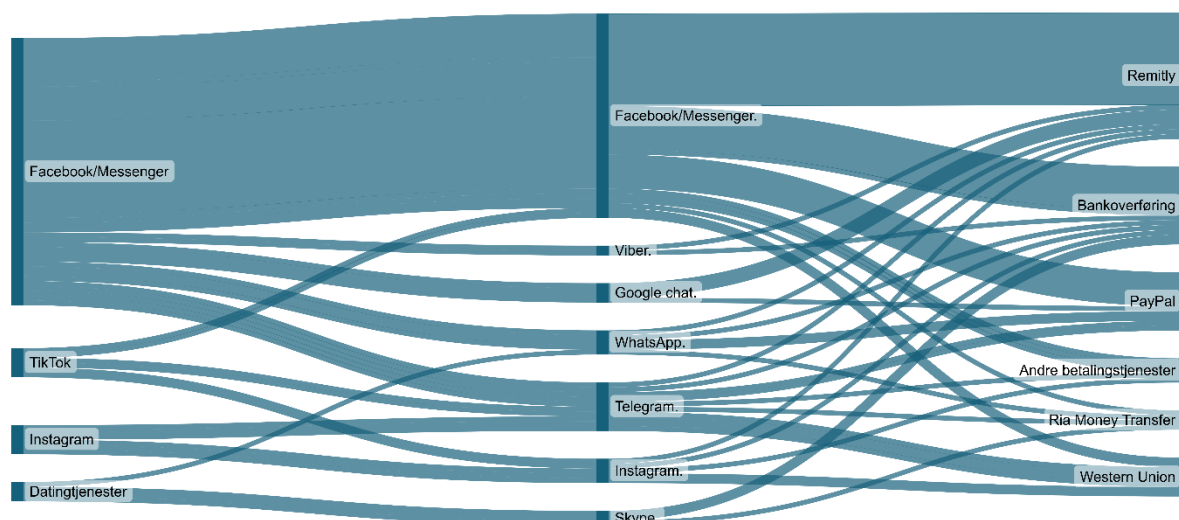
4.3.2. Elfenbenskysten

Gjerningspersoner som opererer fra Elfenbenskysten benytter i hovedsak Facebook til både kontaktetablering og utpressing. Til forskjell fra gjerningspersoner fra andre land, benytter utpressere fra Elfenbenskysten falske profiler med tradisjonelle norske navn, profilbilder av tilsynelatende norske kvinner og profilene indikerer tilknytning til lokalsamfunn i Norge gjennom for eksempel skole og arbeidsplass. Kommunikasjonen foregår som regel på norsk, men på et nivå som tyder på bruk av oversettelsesverktøy.

I forbindelse med utpressingen fremsettes ofte trusler om å spre seksualisert materiale av fornærmede på YouTube eller i media, dersom kravet ikke betales. Gjerningspersonene spiller også ofte på fornærmedes samvittighet ved å informere om at de har et alvorlig sykt familiemedlem på sykehus som trenger penger til behandling.

Betalingen foregår i hovedsak ved bruk av Remitly, PayPal og bankoverføring. Gjerningspersoner fra Elfenbenskysten benytter seg i noen tilfeller av pengemuldyr. Det er flere eksempler på at norske fornærmede blir tvunget til å motta betalinger fra andre norske fornærmede før pengene blir ført ut av Norge.

Barn utgjør 15 % av de fornærmede når gjerningspersonene er fra Elfenbenskysten.

Figur 5: Viser hovedtrekkene i utpressingsprosessen tilknyttet gjerningspersoner fra Elfenbenskysten. Diagrammet leses fra venstre mot høyre og viser de ulike fasene fra kontaktetablering til betaling. Plattformene som er benyttet gjengis i tekstbokser og linjene viser hvordan de benyttes i kombinasjon. Linjenes tykkelse representerer hyppigheten av hver enkelt plattform.

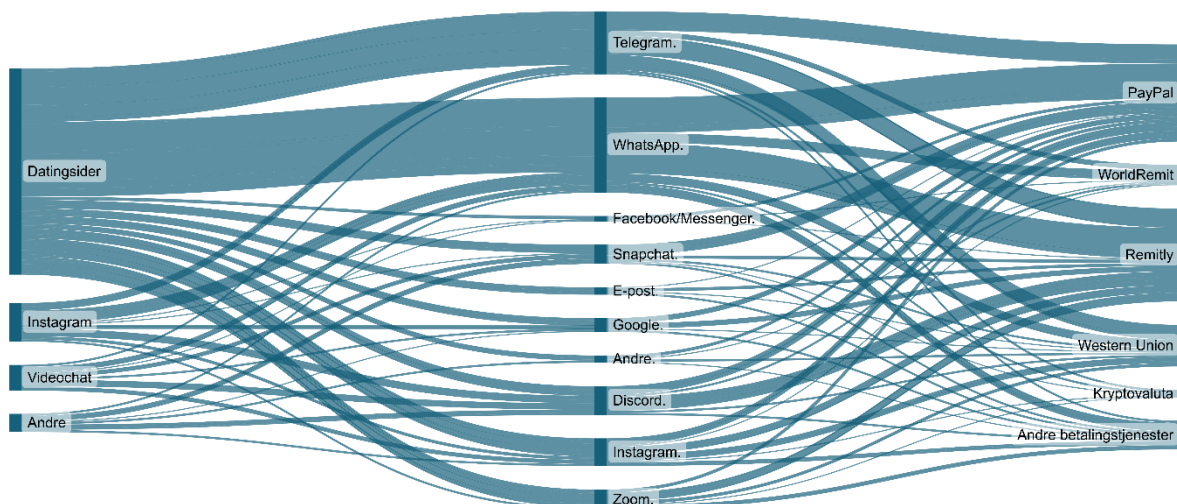
4.3.3. Filippinene

Gjerningspersoner som opererer fra Filippinene benytter i stor grad datingtjenester til kontaktetablering og samtalen med den fornærmede går ofte via Instagram før utpressing finner sted på tjenester som WhatsApp, Discord og Telegram.

I forbindelse med utpressingen blir fornærmede først presset til å betale for å forhindre spredning av det seksualiserte materialet. Deretter blir de ofte ytterligere presset til å betale for at materialet skal slettes fra ulike mapper og lagringstjenester. I noen tilfeller har fornærmede også betalt for å få utlevert passordet til lagringstjenester som inneholder fornærmedes bilder, slik at de selv får mulighet til å slette det. Til tross for gjentatte betalinger har passordet ikke blitt delt med fornærmede.

Betaling fra de fornærmede til Filippinene foregår i hovedsak ved bruk av Remitly, PayPal og Western Union.

Filippinske gjerningspersoner utsetter nordmenn for utpressing i størst grad, men andelen barn er forholdsvis liten - kun 7%. Dette kan ha bakgrunn i at kontaktetableringen i stor grad foregår på datingtjenester som ikke benyttes av barn.

Figur 6: Viser hovedtrekkene i utpressingsprosessen tilknyttet gjerningspersoner fra Filippinene. Diagrammet leses fra venstre mot høyre og viser de ulike fasene fra kontaktetablering til betaling. Plattformene som er benyttet gjengis i tekstbokser og linjene viser hvordan de benyttes i kombinasjon. Linjenes tykkelse representerer hyppigheten av hver enkelt plattform.

4.4. Aktører

4.4.1. Gjerningspersoner

Utpresserne er kriminelle aktører som gjennom ulik grad av profesjonalitet og organisering jobber for profitt. Deling av seksualisert materiale er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for effektivt å oppnå økonomisk vinning. Utpresserne er kyniske i sin fremtoning og spiller i stor grad på fornærmedes følelser og samvittighet. I dialog med fornærmede gir flere uttrykk for at de ikke lar seg skremme av at politiet varsles, da de er profesjonelle og har utøvd utpressing i mange år. Rapporten *Trends in Financial Sextortion* fra Thorn belyser også denne kyniske fremtoningen³:

"... the pressure [the victim] was under was unbearable to the point that during this exchange" the victim "... finally tells [the perpetrator], 'hey, I'm going to commit suicide, I'm going to kill myself,' and they respond with, 'go ahead, because you're already dead.'"

Kripos har kartlagt flere gjerningspersoner tilknyttet Elfenbenskysten, Filippinene og Nigeria. Noen fremstår som enkeltstående aktører, mens andre fremstår mer organisert. Videre viser kartleggingen at 139 norske fornærmede er utsatt for utpressing av samme gjerningsperson(er) på Filippinene.

Rapporten *Trends in Financial Sextortion* trekker også frem at seksuell utpressing med økonomisk motiv ofte ser ut til å være en organisert virksomhet, der mange saker bruker nesten identisk språk, har benyttet de samme profilbildene og i stor grad knyttes til noen

³ https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_TrendsInFinancialSextortion_June2024.pdf

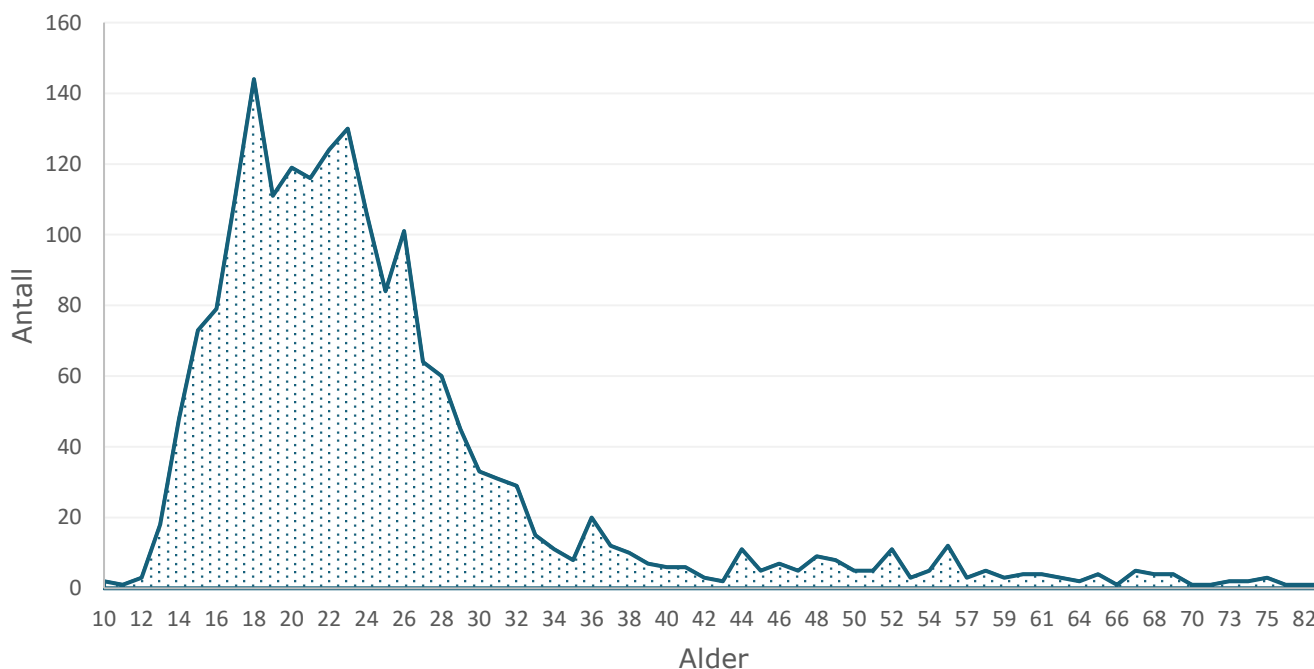
få internasjonale lokasjoner. De to landene Thorn oftest knytter til utpressing er Nigeria og Elfenbenskysten.⁴

4.4.2. Fornærmede

Kripas har identifisert 1891 norske fornærmede i perioden 01.01.23 – 31.10.24, noe som utgjør ca. 86 fornærmede i måneden. Andelen barn utgjør 18% av de fornærmede.⁵

De fornærmede er i hovedsak gutter og menn i aldersspennet 10-85 år, og majoriteten av de fornærmede er mellom 14-30 år. Det er ikke åpenbare kjennetegn ved de fornærmede annet enn at de er menn. De tilhører alle sosiale lag, alle yrkesgrupper og er bosatt i hele landet.

Det er også en liten andel kvinner som er utsatt for seksuell utpressing med økonomisk motiv. Fremgangsmåten benyttet mot kvinner skiller seg fra utpressing rettet mot menn, ved at de i hovedsak får beskjed om at de er hacket og at utpresser besitter seksualisert materiale av dem. De blir så presset til å betale for at dette materialet ikke skal spres.

Figur 7: Viser aldersfordeling blant de fornærmede.

4.5. Konsekvenser for fornærmede

Å bli utsatt for seksuell utpressing med økonomisk motiv kan oppleves som en stor belastning for den fornærmede. Det tar i gjennomsnitt 45 minutter fra kontaktetablering til utpressing, men det er flere eksempler på at fornærmede lever under utpressers kontroll i flere uker, måneder og til og med over ett år.

I 2017 tok en norsk gutt livet av seg kort tid etter å ha blitt utsatt for seksuell utpressing. Det er ikke avdekket nye selvdrap relatert til utpressing i Norge siden. Likevel har seksuell utpressing med økonomisk motiv sterk påvirkning på de fleste fornærmede,

⁴ https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_TrendsInFinancialSextortion_June2024.pdf

⁵ 18% utgjør 335 barn

uavhengig av om de er barn eller voksne. Eksempler på vanlige reaksjoner er følelsen av skam, sosial isolasjon, konsentrasjonsvansker, søvnproblemer, fysiske reaksjoner som oppkast grunnet stress, samlivsbrudd, tap av arbeid og spillavhengighet, men også mer alvorlige reaksjoner som selvsykdom, selvmordstanker og selvmordsforsøk forekommer. I noen tilfeller fører disse reaksjonene til akutt innleggelse. Thorn rapporterer at ca. 1/6 (17,5%) av de fornærmede for seksuell utpressing med økonomisk motiv får tanker om selvsykdom eller tanker om selvdrap.⁶

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) rapporterer at bildebaserte seksuelle overgrep (BSO)⁷ ser ut til å ha flere potensielle negative konsekvenser for de involverte, både psykologiske, sosiale og fysiologiske. Potensielle psykologiske konsekvenser kan være å føle seg rar og ukomfortabel, føle skam, stress, sinne, ydmykelse, skyldfølelse, tap av kontroll og sjokk, til psykisk uhelse som angst og depresjon, inkludert selvmordstanker og selvsykdom. Sosiale konsekvenser kan være isolasjon, trakassering, mobbing og ryktespredning og mangel på tillit, mens fysiologiske konsekvenser kan være tretthet, endring i vekt, dårlig konsentrasjon og dårlig prestasjon for eksempel på skolen.⁸

I mars 2022 så FBI en kraftig økning i antall tilfeller av seksuell utpressing med økonomisk motiv. Basert på 13.000 rapporter om utpressing i perioden fra oktober 2021 til mars 2023 fant FBI og Homeland Security Investigations (HSI) over 20 tilfeller av selvmord blant de fornærmede, som utgjør 0,15%.⁹

4.6. Omfang

Det er vanskelig å anslå det reelle omfanget av seksuell utpressing med økonomisk motiv. I mange tilfeller rapporteres ikke forholdene i det hele tatt, mens i noen tilfeller rapporteres det til venner eller andre tiltropersoner, til ulike hjelpetjenester eller til politiet.

4.6.1. Mørketall

Det er store mørketall knyttet til seksuell utpressing med økonomisk motiv. Forskning viser at menn ofte har store vanskeligheter med å åpne seg om seksuelle overgrep de har blitt utsatt for grunnet årsaker som kulturelle og sosiale forventninger om maskulinitet, følelsen av skam og frykt for stigma. Dette kan føre til at menn ofte underkommuniserer eller ikke rapporterer om slike opplevelser før mange år etter. Statistikk fra Norge og internasjonale studier viser også at menn i mindre grad rapporterer overgrep, noe som forsterkes av frykten for å ikke blir trodd eller at forholdet blir offentlig kjent.¹⁰ Mange fornærmede holder derfor det de har vært utsatt for seg selv, mens noen betror seg til nærstående familie eller venner, og andre kontakter hjelpetjenester eller politiet.

⁶ https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_TrendsInFinancialSextortion_June2024.pdf

⁷ BSO er definert som å dele, eller true med å dele, nakenbilder eller andre seksuelle bilder uten samtykke

⁸ <https://www.nkvts.no/content/uploads/2024/01/NKVTS-Rapport-3-2023-Digitale-seksuelle-overgrep-mot-barn-og-unge.pdf>

⁹ <https://www.fbi.gov/contact-us/field-offices/sacramento/news/sextortion-a-growing-threat-preying-upon-our-nations-teens>

¹⁰ <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/skader/vold/?term=https://uni.oslomet.no/voldsprogrammet/2021/11/01/ny-studie-digitale-overgrep-er-na-er-nesten-like-vanlige-som-fysiske/>

Blant flere hundre norske fornærmede som Kripas identifiserte gjennom andre kilder enn politiets systemer var det kun ca. 5% som hadde anmeldt.

I 2023 mottok National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) 26.600 rapporter om seksuell utpressing med økonomisk motiv hvor barn var fornærmet. Blant norske fornærmede er 18% barn, noe som utgjør ca. 1/5. Med utgangspunkt i disse tallene kan et estimert omfang av rapporterte forhold på verdensbasis, inkludert voksne fornærmede, være på totalt 133.000 årlig. På toppen av dette kommer mørketall.

4.7. Internasjonalt situasjonsbilde

Seksuell utpressing med økonomisk motiv er en global utfordring og flere land melder om en økning i rapporterte tilfeller.¹¹

Mellom 2021 og 2022 økte antallet NCMEC-rapporter knyttet til seksuell utpressing med økonomisk motiv med 7200%. Videre viser tall fra NCMEC mer enn en dobling fra 2022, med ca. 10.700 rapporteringer, til 2023 med henholdsvis 26.718 rapporteringer.¹² I perioden august 2022 til august 2023 mottok NCMEC i gjennomsnitt 812 rapporteringer pr. uke knyttet til seksuell utpressing hvorav over 2/3 av disse var økonomisk motivert. Instagram og Snapchat var de mest brukte plattformene. I tillegg har NCMEC registrert en økning i bruk av ende-til-ende-krypterte plattformer.¹³

Thorn sine hovedfunn i rapporten *Trends in Financial Sextortion* viser at seksuell utpressing med økonomisk motiv fortsetter å være en stor og pågående trussel. Gjerningspersonene utnytter taktikker for å bevisst forsterke fornærmedes bekymring for de livsendrende konsekvensene av at deres nakenbilder blir delt, ofte ved å gjenta påstander om at det vil "ødelegge livet deres". De trekker videre frem at det er grunn til bekymring om underrapportering fra digitale plattformer.¹⁴

Fra august 2022 til mars 2023 så FBI 20% økning i rapporterte tilfeller av seksuell utpressing med økonomisk motiv mot mindreårige, sammenlignet med tidligere år.¹⁵

Europol rapporterer også at seksuell utpressing med økonomisk motiv er et vedvarende problem, og at utpressingsprosessen kan foregå over lengre tid. Videre påpeker de at gjerningspersoner involvert i seksuell utnyttelse av barn og bedrageri vil fortsette å utnytte "deepfake"-teknologi ettersom kvaliteten forbedres og teknologien blir mer tilgjengelig og brukervennlig.¹⁶

5. Drivere som påvirker utvikling og omfang

I dette delkapittelet vil flere drivkrefter som kan påvirke utviklingen av seksuell utpressing med økonomisk motiv beskrives. Driverne vil deretter benyttes i scenarioene i

¹¹ <https://www.weprotect.org/thematic/sextortion/>

¹² <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Global-Threat-Assessment-2023-English.pdf>

¹³ <https://www.missingkids.org/blog/2024/where-is-sextortion-happening-new-trends-growing-crisis>

¹⁴ https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_TrendsInFinancialSextortion_June2024.pdf

¹⁵ <https://www.nprillinois.org/equity-justice/2024-01-25/fbi-warns-about-growing-threat-of-sextortion>

¹⁶

<https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Internet%20Organised%20Crime%20Threat%20Assessment%20IOCTA%202024.pdf>

neste kapittel. Hver driver har egne vurderinger.

5.1. Økonomiske ulikheter utnyttes gjennom betalingsevne og betalingsvillighet

Filippinene, Nigeria og Elfenbenskysten har relativt lav BNP per innbygger sammenlignet med Asia og Afrika generelt. Sammenlignet med Europa ligger alle tre landene svært langt bak i BNP per innbygger. Europa ligger langt høyere på grunn av industrialisering, teknologi og moden økonomisk utvikling.¹⁷ I tillegg scorer land som Filippinene, Nigeria og Elfenbenskysten høyt på Unescos index over opplevd offentlig korrupsjon.¹⁸ Dette sammenholdt med svake rettssystemer gir mindre risiko for å bli tatt og straffet for økonomiske lovbrudd.¹⁹

Norge har god, selvstendig økonomi og BNP per innbygger er blant det høyeste i Europa, med 112 % over gjennomsnittet for alle EU-land.²⁰ Nordmenn har også god tilgang på ulike betalingstjenester, og det er lett for både barn og voksne å sende penger ut av landet. Dette kan gjenspeile høy betalingsevne. Det fremstår som at gjerningspersonene har kunnskap om økonomien i Europa, og i mange tilfeller bevisst retter seg mot Norge. Flere gjerningspersoner benytter kontoer i sosiale medier og på dating-plattformer med manipulert geolokasjon til norske steder og utgir seg for å ha tilhold i Norge. I flere tilfeller skaffer de også mange venner i sosiale medier fra samme område, slik at profilen fremstår som integrert i lokalsamfunnet og som derfor gir profilen større troverdighet.

Nordmenn kan også antas å ha høy betalingsvilje, da seksuell utpressing er et fenomen det er snakket lite om i offentligheten, og som i høy grad er forbundet med skam. Å få nakenbilder spredt kan få store konsekvenser for fornærmede, både sosialt og karrieremessig, og kan således bidra til at gutter og menn er enkle å utnytte.

Delvurdering: Det er *sannsynlig* at gjerningspersonene har kunnskap om økonomien i Europa generelt og Norge spesielt og i mange tilfeller derfor bevisst retter seg mot Norge. De økonomiske forskjellene i verden vil *meget sannsynlig* fortsatt være en driver fremover. Mange land har tilsvarende lav BNP som Nigeria, Elfenbenskysten og Filippinene. Så lenge profitten er høy er det *sannsynlig* at aktører fra andre land vil kunne benytte seg av metoden. Det vurderes også som *sannsynlig* at nordmenn har høy betalingsvilje for å unngå eller minske konsekvensene. **Delvurdering slutt.**

5.2. Nye gjerningspersoner kommer til

Det selges og deles guider på internett som beskriver hvordan man enkelt kan begå seksuell utpressing med økonomisk motiv. Fremgangsmåten spres også fra person til person innad i vennekretser og samme miljø. I tillegg til dette har fenomenet fått stor oppmerksomhet i media, noe som kan bidra til at flere får øynene opp for at dette er en enkel måte å tjene penger på.

Nye aktører kommer til og tilbyr utvikling av teknologi som kan benyttes til mer effektiv utførelse av seksuell utpressing med økonomisk motiv. Dette kan eksempelvis være utvikling av KI-agenter²¹ som kan brukes til automatiserte prosesser. Terskelen for å

¹⁷ www.statista.com

¹⁸ <https://www.unesco.org/en/world-media-trends/corruption-perceptions-index>

¹⁹ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global>

²⁰ <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/sammenlikning-av-prisniva-i-europa/artikler/norges-bnp-mer-enn-det-doble-av-eu-snippet>

²¹ Kripos: Cyberkriminalitet 2024. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/datakriminalitet/cyberkriminalitet-2024.pdf>

begå cyberkriminalitet blir lavere ettersom teknologien blir mer tilgjengelig og enklere å bruke. Det er relativt enkelt å utnytte ulike KI-tjenester for å oppnå ønskede resultater til tross for at flere tilbydere setter begrensninger for sine tjenester.

Delvurdering: Det er *mulig* at seksuell utpressing med økonomisk motiv vil spre seg til nye aktører, også organiserte kriminelle i Europa. Dette begrunnes med at den potensielle profitten er høy, teknologien som trengs er lett tilgjengelig og etableringskostnadene for å bedrive virksomheten er lav. I tillegg er fremgangsmåten lett tilgjengelig. **Delvurdering slutt.**

5.3. Kunstig intelligens: effektivisering av utpressingsprosessen, men også bedre deteksjon

Produksjon av syntetisk seksualisert materiale²² av fornærmede kan bidra til mer effektiv utpressing, ved at utpresser ikke er avhengig av at fornærmede faktisk deler sensitive bilder av seg selv.²³ På den andre siden kan det føre til en immunitet hvor fornærmede i mindre grad føler seg presset til å betale da mengden syntetisk materiale generelt vil være stor og det er større kunnskap/åpenhet rundt at mange vil være utsatt.

KI bidrar til at de falske utpresser-profilene fremstår som mer ekte ved hjelp av et større bildegalleri av "jenta" de utgir seg for å være, ved hjelp av bedre og mer variert språk i chat, samt språk tilpasset den enkeltes fornærmedes alder. Dette kan føre til bedre og mer troverdig kontaktetablering, og raskere tillitsbygging.

KI kan også benyttes til mer treffsikker og effektiv deteksjon av seksuell utpressing med økonomisk motiv, og bidra til å avverge og avdekke dette på et tidligere tidspunkt, og i større grad. Dette kan føre til at det fremstår som at fenomenet øker, selv om det er mørketall som avdekkes.

Delvurdering: KI vil fortsette å utvikle seg og gi flere muligheter. Det er *sannsynlig* at KI vil bidra til å øke både den reelle forekomsten og den rapporterte forekomsten av seksuell utpressing. Det er *sannsynlig* at det vil bli vanskeligere for enkeltpersoner å avdekke falske profiler grunnet høyere kvalitet i tilnærmingen, og således vil flere bli utpresset. **Delvurdering slutt.**

5.4. Høy digital tilstedeværelse skaper stort mulighetsrom

Statistikk fra 2023 viser at 88% av nordmenn mellom 16 og 79 år bruker sosiale medier, med en økning på 8% de siste fem årene.²⁴ Dette viser at nordmenn har høy tilgang til teknologi og sosiale medier, noe som også inkluderer barn. Blant annet viser årets Barn og medier-undersøkelse at omtrent alle barn over 9 år i Norge har tilgang til mobiltelefon og at over 90 % har tilgang til PC, enten i form av skole-PC eller privat PC.²⁵

De senere årene har flere og flere barn delt seksualisert materiale av seg selv og andre, både mellom enkeltpersoner og i grupper på sosiale medier. Dette har blant annet blitt

²² Falske nakenbilder eller lignende

²³ <https://arxiv.org/pdf/2406.13843#page=11.35>

²⁴ <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/statistikk/bruk-av-ikt-i-husholdningene/artikler/ni-av-ti-nordmenn-bruker-sosiale-medier>

²⁵ Medietilsynet: Barn og medier 2024. Delrapport: Barn og unges medievaner og tilgang til teknologi. Hentet fra: <https://www.medietilsynet.no/fakta/rapporter/barn-og-medier/barn-medievaner-2024/>

betegnet som en delingskultur.²⁶ Likevel viste Barn og medier-undersøkelsen 2024 at andelen barn i alderen 13-18 år som sier de har delt nakenbilde av seg selv det siste året har sunket til 9%, fra 15% i tilsvarende undersøkelse i 2022.²⁷

Forskning viser en tydelig økning i barn og unges utforskning og utvikling av seksualitet på digitale plattformer, og sosiale medier spiller en stor rolle i unges eksponering for seksualisert innhold, uønskede henvendelser og seksuelle overgrep.²⁸ Det at mange unge allerede har delt bilde av seg selv på internett, gjør at disse bildene kan spres og utnyttes til utpressing nå, eller på et senere tidspunkt.

Høy digital tilstedeværelse blant nordmenn gjenspeiles også innen datingmarkedet, som nå i stor grad har blitt digitalisert. 70% av unge nordmenn bruker, eller har brukt, datingapper og kun 7% av unge voksne blir kjærester etter å ha møtt hverandre på byen. Sjekking bak en skjerm kan oppleves tryggere, men forskning viser at man opplever flere avvisninger på datingapper og at omfanget kan være alvorlig for selvtilliten man trenger for å sjekke i den virkelige verden.²⁹

Det digitale skiftet i datingmarkedet kan derfor by på flere utfordringer. Forskning viser blant annet at en stor gruppe gutter og menn i Norge ufrivillig står utenfor forhold til kvinner, såkalte "incels". De sliter med kroppsbilde, selvtillit, sinne og ensomhet, og felles for de alle er at de finner likesinnede på internett.³⁰ Det siste året har det vært godt debattert offentlig at datingmarkedet mellom menn og kvinner er dysfunksjonelt og at mange menn ikke får tilgangen de ønsker på kvinner.³¹ Noen menns manglende tilgang på kvinner kan være en faktor som gjør gutter og menn ekstra sårbare og til lette ofre for utpressing.

Delvurdering: Svært høy digital tilstedeværelse gjør at handlingsrommet for gjerningspersoner innen seksuell utpressing blir stort. Det er *sannsynlig* at norske barn blir utsatt for seksuell utpressing med økonomisk motiv på bakgrunn av at de har høy digital tilstedeværelse, fremfor at de ansees som del av et bevisst målbylde. Det at mange gutter og menn allerede er i en sårbar situasjon og/eller føler seg ensomme, kombinert med at seksuell utvikling og dating i stor grad foregår på nett gjør det *sannsynlig* at de potensielle fornærmede lettere blir forledet inn i en utpressingssituasjon, da gjerningspersonene spiller på nettopp disse sårbarhetsfaktorene. **Delvurdering slutt.**

²⁶ Politiets trusselvurdering 2024. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2024.pdf>

²⁷ Medietilsynet: Barn og medier 2024 – en undersøkelse om 9-18-åringers medievaner. Hentet fra: https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2024/241128_barn_og_medier_2024.pdf

²⁸ <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2755418/NOVA-Rapport-3-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
<https://www.nkvts.no/>

²⁹ https://www.nrk.no/trondelag/sjekke-opp-noen_-mange-jenter-bli-overrasket-nar-kim-hamre-sjekker-dem-opp-pa-byen-1.16721827

³⁰ <https://psykologisk.no/2022/02/for-forste-gang-har-incels-i-norge-blitt-kartlagt-av-og-til-ma-man-forske-pa-menn/> // <https://www.forskning.no/kjonn-og-samfunn-om-forskning-psykologi/incels-i-norge-vi-vet-for-lite-og-gjor-ikke-nok/1899491#:~:text=Incel%20st%C3%A5r%20for%20C2%ABinvoluntary%20celibate%20BB%2C%20eller%20ufrivillig%20s%C3%B8libat%2C,gjerne%20beskrevet%20som%20ekstrem%20og%20hatefull%20overfor%20kvinner>

³¹ https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/dRLdeB/mads-larsen-singel-dating-barnloeshet?utm_source=iosapp&utm_medium=share
<https://psycnet.apa.org/fulltext/2024-78558-001.pdf>
<https://www.nrk.no/livsstil/slik-kartla-vi-det-nye-singel-norge-1.15714921>
<https://www.vg.no/helse/i/76o59K/faar-ikke-sex-slik-unnkaar-du-ufrivillig-soelibat>

5.5. Liten oppdagelsesrisiko og manglende mottiltak

Både den faktiske og den opplevde oppdagelsesrisikoen for gjerningspersoner som begår utpressing med økonomisk motiv er lav. Identifisering av gjerningspersonene er vanskelig av ulike årsaker. Eksempelvis er det begrensede muligheter for identifisering av telefon- og IP-abonnet, lav prioritet hos politiet i utpressers hjemland og barrierer innenfor internasjonalt samarbeid som ulikt regelverk, arbeidsmetodikk og språk.

Enkelte etablerte tilbydere har det siste året endret tjenestene sine slik at brukerne opplever økt personvern og sikkerhet. Som en konsekvens av dette vanskeliggjøres deteksjon av seksuell utpressing, fordi kommunikasjon mellom brukerne krypteres. Når informasjonen i samtaler krypteres kan ikke innholdet skannes for seksualisert chat eller overgrepsmateriale. Et konkret eksempel er at Meta har gjort Messenger ende-til-ende-kryptert og på den måten gjort en svært omfattende mengde med kommunikasjon og filutveksling usynlig for deteksjon.³² Meta argumenterer med at ende-til-ende kryptering fører til et ekstra lag sikkerhet og bedre personvern for brukeren.³³

Delvurdering: Det er *sannsynlig* at kryptering framover vil forekomme på flere og flere plattformer, noe som vanskeliggjør avdekking og videre straffeforfølgning. **Delvurdering slutt.**

6. Vurdering

6.1. Introduksjon til vurderinger og scenarier

Vurderingskapittelet inneholder både beskrivelsen av to scenarier og overordnende, generelle vurderinger for hele rapporten.

Vurderingene og scenarioene har en tidshorisont på tre år.

6.2. Scenarier

Ved utforming av scenarier er det tatt utgangspunkt i fire ulike scenarier, hvorav den mest sannsynlige utviklingen presenteres her.

6.2.1. Den mest sannsynlige utviklingen

Antall tilfeller av seksuell utpressing med økonomisk motiv øker både mot barn og voksne i Norge. Utpresserne bruker KI til å skape troverdige profiler med tilpasset språk og geografisk tilhørighet. KI bidrar også til at flere tilfeller avdekkes, men kryptering på mange plattformer motvirker noe av denne avdekkingen. Aktørene som begår seksuell utpressing kommer fra flere nye land og nye verdensdeler og de tilpasser seg mottiltak ved å bedre sin operasjonelle sikkerhet. På grunn av det store omfanget av utpressing er betalingsviljen redusert blant noen fornærmede fordi publisering av nakenbilder ikke lenger har samme skremmende effekt på de fornærmede. Kvaliteten på syntetiske nakenbilder er i tillegg så god at noen fornærmede som får sine bilder publisert hevder at de er falske.

³² <https://about.fb.com/news/2024/03/end-to-end-encryption-on-messenger-explained/amp/>

³³ <https://about.fb.com/news/2024/03/end-to-end-encryption-on-messenger-explained/amp/>

6.2.2. Den mest alvorlige utviklingen

Antall tilfeller av seksuell utpressing med økonomisk motiv øker kraftig mot barn og voksne i Norge. Automatiserte prosesser kan benyttes for å kontakte fornærmede med spesialtilpasset kommunikasjon. Utpresserne benytter systematisk kartlegging til å målrettet innsatsen sin mot de fornærmede. Det er fortsatt skambelagt å få nakenbilder delt. Samlet har utviklingen medført høy profitt og et stort press mot de fornærmede. I tillegg er utpressernes fremgangsmåte mer kynisk og langvarig, noe som har ført til høyere selvmordsrate blant de utsatte.

Aktørene som begår seksuell utpressing er vanskelig å identifisere og få blir straffeforfulgt. Aktørene befinner seg over hele verden, både enkeltvis og som organiserte kriminelle nettverk. Spredning i aktørene fører til at det er vanskelig å målrette tiltak.

6.3. Vurderinger

Det er *sannsynlig* at omfanget av seksuell utpressing med økonomisk motiv vil fortsette å øke grunnet lav oppdagelsesrisiko og høy profitt.

Det er *meget sannsynlig* at det er store mørketall knyttet til denne kriminaliteten, da dette er tabubelagt og vanskelig å snakke om blant gutter og menn. Det er få som rapporterer til politiet.

Utpresserne opererer på forskjellige digitale plattformer. Det er *sannsynlig* at mindreårige rammes vilkårlig fordi de benytter en tjeneste som utpresserne også benytter. Det er *sannsynlig* at Nigeria rammer flest barn fordi de benytter sosiale medier som Snapchat og Instagram, mens det er *sannsynlig* at Filippinene rammer færrest barn da de i hovedsak benytter datingtjenester til kontaktetablering.

Det er *mulig* at de fornærmede fortsetter å oppleve trusselen om å få spredt nakenbilder som skremmende og derfor opprettholder betalingsviljen. Det er samtidig *mulig* at den økende oppmerksomheten rundt utpressing og det økende omfanget av syntetiske nakenbilder bidrar til en opplevd normalisering og gjør at betalingsviljen blir lavere. Det er *sannsynlig* at begge tilfeller inntreffer blant ulike fornærmede.

Det er *sannsynlig* at seksuell utpressing med økonomisk motiv vil fortsette å gi store konsekvenser for den fornærmede. Det er *sannsynlig* at flere norske fornærmede har tatt eller vil ta sitt eget liv som følge av utpressingen, uten at dette avdekkes.

Fenomenet vil utvikle seg i takt med teknologisk utvikling og manglende mottiltak fra samfunnet. Det er *sannsynlig* at KI kan nyttiggjøres av gjerningspersonene til å lage mer troverdige, falske profiler, til å automatisere prosesser for større rekkevidde og bidra til større treffsikkerhet ved å ramme personer med høy status eller mye penger.

Til tross for at de fleste gjerningspersonene er tilknyttet Nigeria, Elfenbenskysten og Filippinene, er det også identifisert gjerningspersoner fra andre land, inkludert Norge. Seksuell utpressing med økonomisk motiv får stadig oppmerksomhet i media og kan utøves uten spesielle forberedelser eller risiko. Det er *sannsynlig* at både enkeltstående aktører og organiserte kriminelle i Europa i større grad vil benytte seksuell utpressing med økonomisk motiv for å tjene penger. Det er *mulig* at de vil være mer effektive grunnet kjennskap til europeiske systemer og kultur, samt har bedre teknologisk kompetanse. Det er samtidig *mulig* at flere europeiske, organiserte aktører allerede utøver denne kriminalitetsformen, uten at dette er kjent.

7. Vedlegg

7.1. Sannsynlighetsord

Vurderinger vil alltid inneholde en grad av usikkerhet. For å håndtere dette på en standardisert og strukturert måte, er det benyttet sannsynlighetsord (se tabell):

Nasjonal standard	Beskrivelse	NATO standard
<i>Meget sannsynlig</i>	Det er meget god grunn til å forvente...	Highly likely (>90%)
<i>Sannsynlig</i>	Det er grunn til å forvente...	Likely (60-90%)
<i>Mulig</i>	Det er like sannsynlig som usannsynlig...	Even chance (40-60%)
<i>Lite sannsynlig</i>	Det er liten grunn til å forvente...	Unlikely (10-40%)
<i>Svært lite sannsynlig</i>	Det er svært liten grunn til å forvente...	Highly unlikely <10%